

VITALITEIT 50-PLUSSEERS

door

Heleen van der Stege, AnneLoes van Staa, Sander Hilberink, Katja van Vliet
allen werkzaam bij Hogeschool Rotterdam, Kenniscentrum Innovatie

Hoe oordelen verpleegkundigen ouder dan 50 jaar over hun vitaliteit? En hoe ervaren zij de inhoud en voorwaarden van hun werk? De antwoorden kunnen bijdragen aan effectieve interventies om hen actief en betrokken te laten blijven.

GEZIEN DE TOENEMENDE VER-grijzing en de schaarste aan verplegend personeel is het behouden van ervaren verpleegkundigen een urgent probleem in Nederland. Kennis over hoe ouder wordende verpleegkundigen hun gezondheid en vitaliteit ervaren en de factoren die samenhangen met vitaliteit, is noodzakelijk voor de ontwikkeling van effectieve interventies om verpleegkundigen in staat te stellen actief en betrokken te blijven bij hun werk.

Doel

Onderzoeken hoe verpleegkundigen van 50 jaar en ouder en werkzaam in de ziekenhuiszorg en ouderenzorg, thuiszorg en zorg voor gehandicapten, oordelen over hun vitaliteit en hoe zij de inhoud en voorwaarden van hun werk ervaren.

Methoden

Bij het kwantitatief onderzoek werden drie meetinstrumenten ingezet: (1) gezondheidsgelateerde kwaliteit van leven (SF-12), (2) vitaliteit op drie domeinen (energie, motivatie en veerkracht, VITA-16) en (3) de 30-item Job Content Questionnaire (JCQ), die de omstandigheden van het werken in de gezondheidszorg meet, zoals psychologische eisen, fysieke vereisten, beslissingsautoriteit, discretie over vaardigheden, supervisorondersteuning en ondersteu-

ning van collega's.¹⁻³ Ook werd verpleegkundigen gevraagd naar de aanwezigheid van overgangsklachten, chronische aandoeningen, pijn en mantelzorgtaken. Een link naar de vragenlijst werd verspreid via het netwerk van regionale werkgeversorganisaties. Dat gebeurde tussen april en september 2019 als onderdeel van het onderzoeksprogramma Vitale Delta, een samenwerkingsverband van vier hogescholen in Nederland.

Resultaten

741 verpleegkundigen vulden de enquête in; 66 procent is opgeleid binnen het middelbaar beroepsonderwijs. Ervaren vitaliteit was gecorreleerd aan mentale en fysieke gezondheid: terwijl 29 procent klachten van depressie meldde, oordeelde 11 procent dat sprake was een slechte fysieke gezondheid en werd 18 procent gehinderd door pijn. Vrouwen die last hadden van overgangsklachten (29 procent) waren minder vitaal dan vrouwen zonder die symptomen. Verpleegkundigen die meer mantelzorg verleenden, ervoeren minder vitaliteit. Ten slotte was meer vitaliteit gerelateerd aan alle aspecten van de arbeidsomstandigheden, vooral een hogere mate van beslissingsbevoegdheid.

Discussie

Vergrijzing bij verpleegkundigen gaat vaak gepaard met gezondheidsproble-

men. Verschillende factoren kunnen de vitaliteit van verpleegkundigen belemmeren of eraan bijdragen. Toch heeft vitaliteit niet alleen te maken met gezondheid, maar ook met de inhoud van het werk. Een positieve beoordeling van deze componenten is ook significant gerelateerd aan ervaren vitaliteit.

Conclusies voor de praktijk

De bevindingen benadrukken niet alleen het belang van factoren die verband houden met gezondheid en welzijn voor de vitaliteit van ouder wordende verpleegkundigen, maar ook van het in staat stellen van verpleegkundigen om hun beslissingsbevoegdheden te vergroten. ●

REFERENTIES

1. Ware J, Kosinski M & Keller SD. A 12-item short-form health survey: construction of scales and preliminary tests of reliability and validity. *Med. Care.* 1996;34:220-2033.
2. Strijk JE, Wendel-Vos GCW, Picavet S. e.a. Wat is kwaliteit en hoe is het te meten? *TSG.* 2015;93(1):32-40.
3. Karasek R, Brisson C, Kawakami N. e.a. The job content questionnaire (JCQ). An instrument for internationally comparative assessment of psychosocial job characteristics. *Journal of occupational health psychology.* 1998;3(4):322-355.